

NHỮNG YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ HÌNH THÀNH CÁ TÍNH CỦA THANH THIẾU NIÊN TRONG GIA ĐÌNH

Lê Thị Hoa

Trung tâm tư vấn và phát triển giáo dục

Tóm tắt: Bài báo nghiên cứu về các yếu tố ảnh hưởng đến việc hình thành cá tính của trẻ trong gia đình. Nó nhấn mạnh vai trò của mối quan hệ gia đình trong việc xây dựng tính cách của trẻ. Các yếu tố như tôn trọng, sự gần gũi, hỗ trợ và giao tiếp là những yếu tố quan trọng. Bài báo cũng đề cập đến vai trò của cha mẹ, anh chị em, ông bà và các bà con khác trong quá trình này. Đồng thời, bài báo cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của môi trường gia đình làm nền tảng cho sự phát triển cá nhân của trẻ. Đặc biệt, bài báo nhấn mạnh vai trò của các yếu tố như tôn trọng, gần gũi, hỗ trợ và giao tiếp trong gia đình. Nói cách khác, mối quan hệ gia đình chặt chẽ và tích cực có ảnh hưởng lớn đến việc trẻ phát triển tính cách và bản lĩnh của mình. Điều này đặt ra câu hỏi về cách mà các gia đình có thể tăng cường mối quan hệ và hỗ trợ cho sự phát triển toàn diện của trẻ.

Từ khóa: cá tính; yếu tố ảnh hưởng; hình thành; thanh thiếu niên; gia đình

FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF ADOLESCENT PERSONALITY WITHIN THE FAMILY

Le Thi Hoa

Counseling and Educational Development Center

Abstract: The research article explores factors influencing the formation of children's personalities within the family. It emphasizes the role of family relationships in shaping children's characters, highlighting factors such as respect, closeness, support, and communication as crucial. The article also discusses the roles of parents, siblings, grandparents, and other relatives in this process. Additionally, it underscores the significance of the family environment as a foundation for children's personal development. Specifically, it highlights the roles of factors like respect, closeness, support, and communication within the family. In other words, close and positive family relationships significantly impact children's personality development and resilience. This raises questions about how families can enhance relationships and support comprehensive child development.

Keywords: personality; influencing factors; formation; adolescents; family

Nhận bài: 29/1/2024

Phản biện: 3/3/2024

Duyệt đăng: 5/3/2024

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tôn trọng gia đình như một nơi tôn nghiêm, êm ấm hòa thuận trong gia đình là những phẩm chất đã lâu nay là đặc điểm của dân tộc chúng ta. Mối quan hệ gần gũi với cha mẹ, anh chị em, ông bà và các người thân khác khác là một yếu tố quan trọng trong quá trình hình thành tính cách của một thanh thiếu niên. Trong gia đình, tính cách không chỉ của trẻ em mà của cha mẹ,

các người thân của họ cũng được hình thành. Việc nuôi dưỡng, giáo dục con cái làm giàu thêm tính cách của một người lớn, tăng cường kinh nghiệm xã hội của họ. Cha mẹ đóng vai trò lớn và trách nhiệm trong cuộc sống của mỗi người. Họ truyền cho con cái những mẫu hình hành vi mới, qua đó giúp họ học được thế giới xung quanh, họ bắt chước cha mẹ trong tất cả hành động của mình. Xu hướng này trở nên rõ rệt hơn bởi sự

kết nối cảm xúc tích cực của trẻ với cha mẹ và mong muốn trở thành như mẹ và cha mình. Khi cha mẹ nhận ra điều này và hiểu rằng việc hình thành tính cách của con cái phụ thuộc vào họ ở nhiều mặt, họ hành xử theo cách mà tất cả hành vi của mình sẽ giúp hình thành những phẩm chất này ở con cái và hiểu được giá trị của con người. Quá trình giáo dục như vậy có thể coi là rất có ý thức, bởi vì họ kiểm soát liên tục về hành vi của chính mình cũng như thái độ đối với người khác, chú ý đến việc tổ chức cuộc sống gia đình cho phép họ giáo dục con cái trong điều kiện thuận lợi nhất, góp phần vào sự phát triển toàn diện và hài hòa của chúng. Gia đình ảnh hưởng đến tính cách của một người lớn không chỉ liên quan đến việc nuôi dưỡng con cái. Vai trò quan trọng trong gia đình được thể hiện thông qua mối quan hệ giữa các thế hệ khác nhau, cũng như giữa các thành viên cùng một thế hệ (vợ chồng, anh chị em, ông bà). Gia đình như một nhóm xã hội nhỏ ảnh hưởng đến các thành viên của nó. Đồng thời, mỗi người trong số họ ảnh hưởng đến cuộc sống của gia đình bằng những phẩm chất cá nhân, hành vi của mình.

Các thành viên trong gia đình có thể đóng góp vào việc hình thành các giá trị tinh thần của họ, ảnh hưởng đến mục tiêu và mối quan hệ của cả gia đình. Gia đình rất quan trọng trong việc phát triển tính cách. Trẻ em mà bị tước đi cơ hội tham gia trực tiếp và liên tục vào cuộc sống của một nhóm nhỏ người thân, các em sẽ thiệt thòi rất nhiều về vốn sống, sự trải nghiệm cuộc sống, ứng xử. Điều này đặc biệt rõ ràng ở trẻ nhỏ sống bên ngoài gia đình - trong trại mồ côi và các loại cơ sở khác. Sự phát triển tính cách của những đứa trẻ như vậy thường diễn ra theo một cách khác biệt so với những đứa trẻ được nuôi dưỡng trong gia đình. Sự phát triển tâm lý và xã hội của những đứa trẻ này đôi khi bị trễ hạn và sự phát triển cảm xúc chậm lại. Cũng có thể xảy ra với người lớn.

Đã biết rằng hành vi của nhiều người bị ảnh hưởng bởi sự hiện diện của người khác. Nhiều người hành xử khác nhau khi đối diện với người khác so với khi họ ở một mình. Ngoài ra, nếu một người cảm thấy sự tôn trọng, thái độ của những

người hiện diện, anh ta thường có động lực cho những hành động như vậy, gây ra sự chấp nhận từ những người xung quanh và giúp anh ta xuất hiện trong ánh sáng tốt nhất có thể. Nếu một người cảm thấy sự tôn trọng, thân thiện, thì anh ta sẽ có sự kháng cự, điều này thể hiện dưới nhiều hình thức khác nhau. Một người có giáo dục tốt sẽ vượt qua sự không hài lòng này với một nỗ lực tự ý. Trong một nhóm nhỏ được thống trị bởi mối quan hệ thân thiện, đội ngũ có ảnh hưởng rất lớn đến cá nhân. Điều này đặc biệt rõ ràng trong việc hình thành các giá trị tinh thần, tiêu chuẩn và mô hình hành vi, phong cách quan hệ giữa con người. Theo các đặc điểm của nó, gia đình như một nhóm nhỏ tạo điều kiện cho nhu cầu cảm xúc của các thành viên của nó, giúp một người cảm thấy sự thuộc về của mình đối với xã hội, tăng cường cảm giác an toàn và bình yên, đánh thức mong muốn giúp đỡ và hỗ trợ người khác.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Phương pháp khảo sát nhằm thực hiện các cuộc khảo sát trong gia đình để thu thập dữ liệu về các yếu tố ảnh hưởng đến hình thành cá tính của trẻ, bao gồm ý kiến và cảm nhận của cha mẹ, anh chị em và trẻ em.

Phương pháp phỏng vấn được sử dụng để thu thập thông tin chi tiết và sâu sắc từ các thành viên trong gia đình về mối quan hệ và ảnh hưởng của nó đối với tính cách của trẻ.

Phương pháp quan sát trực tiếp của mối quan hệ gia đình và hành vi của trẻ trong gia đình để hiểu rõ hơn về tương tác và ảnh hưởng của nó

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Gia đình đóng một vai trò rất lớn trong cuộc sống và hoạt động của xã hội. Các chức năng của gia đình có thể được xem xét cả về việc thực hiện mục tiêu của xã hội và về việc thực hiện các nghĩa vụ của nó đối với xã hội. Gia đình, như một tổ chức vi mô, thỏa mãn các nhu cầu xã hội và thực hiện các chức năng xã hội quan trọng.

Gia đình là nguồn gốc của sự tiếp tục cuộc sống con người do chức năng sinh sản của nó. Đó là một nhóm xã hội mà ban đầu hình thành tính cách của một người. Gia đình giúp tăng

cường các lực lượng sáng tạo và sản xuất của xã hội. Gia đình giới thiệu các thành viên mới của nó cho xã hội, truyền đạt cho họ ngôn ngữ, phong tục và tập quán, các mẫu hành vi cơ bản mà bắt buộc trong xã hội này, giới thiệu một người vào thế giới của các giá trị tinh thần của xã hội, kiểm soát hành vi của anh ta. Các chức năng xã hội của gia đình không chỉ thể hiện ở mối quan hệ với trẻ em, mà còn ở mối quan hệ với vợ chồng, vì hôn nhân là một quá trình đóng một vai trò lớn trong cuộc sống của xã hội. Một trong những nhiệm vụ chính của gia đình là tạo điều kiện cho sự phát triển của tính cách của tất cả các thành viên của nó. Gia đình đáp ứng các nhu cầu khác nhau của cá nhân. Việc sinh con không chỉ mang lại niềm vui từ tâm trí để tiếp tục dòng dõi, mà còn cho phép bạn nhìn vào tương lai với sự tự tin. Trong gia đình, mọi người chăm sóc lẫn nhau. Ngoài ra, gia đình đáp ứng các nhu cầu khác nhau của con người. Trong cuộc sống gia đình của một người, tình yêu và sự hiểu biết lẫn nhau, sự công nhận, tôn trọng và an ninh được thể hiện rõ nhất. Tuy nhiên, việc thỏa mãn nhu cầu của họ liên quan đến việc thực hiện các chức năng nhất định của gia đình. Thật không may, gia đình không luôn luôn thực hiện đúng nhiệm vụ của mình. Trong những trường hợp như vậy, vấn đề về vai trò xã hội của gia đình nảy sinh. Gia đình không thể cung cấp sự an toàn, điều kiện sống cần thiết và sự giúp đỡ lẫn nhau cho các thành viên của mình sẽ không thực hiện được nhiệm vụ của mình nếu một số giá trị cụ thể bị hiệu lảm trong gia đình. Xem xét vị trí của gia đình trong cuộc sống của mỗi người, chức năng tâm lý của nó cũng cần được lưu ý, vì tất cả các phẩm chất của một người mà xã hội đánh giá cao đều được hình thành trong gia đình. Trong suốt cuộc đời của mỗi người, như một quy tắc, sẽ có một thành viên của hai gia đình: cha mẹ của anh ta, gia đình mà anh ta đến và gia đình mà anh ta tạo ra. Cuộc sống trong gia đình cha mẹ rơi vào thời niên thiếu. Ở tuổi trưởng thành, một người dần dần đạt được sự độc lập. Càng lớn, người ta càng tích lũy kinh nghiệm cuộc sống, nghề nghiệp và xã hội, và gia đình bắt đầu đóng vai trò ngày càng quan trọng đối với anh ta. Một

giai đoạn rất quan trọng cho sự phát triển của gia đình là khi một nam và một nữ kết hôn.

Em bé đầu lòng mở ra giai đoạn của cha mẹ và sau khi con cái đạt được sự trưởng thành và độc lập, chúng ta có thể nói về giai đoạn thứ hai của cuộc sống. Các giai đoạn khác nhau của cuộc sống gia đình tương ứng với các thời kỳ khác nhau và các nhu cầu khác nhau. Xác định thời gian kéo dài các giai đoạn cá nhân của cuộc sống gia đình khó khăn do thời gian cho các vợ chồng kết hôn là khác nhau. Từ quan điểm của Tâm lý Xã hội, hôn nhân là một nhóm đặc biệt của hai người mang giới tính ngược nhau. Đây là hai cá nhân đã quyết định dành cả cuộc đời tương lai của họ cùng nhau. Vợ chồng giúp đỡ nhau trong việc đạt được mục tiêu cảm xúc, xã hội, cá nhân, cố gắng cải thiện điều kiện vật chất của cuộc sống cùng nhau, cùng tạo ra cơ sở kinh tế của gia đình. Nền tảng của gia đình được hình thành bởi vị thế xã hội của cặp vợ chồng đối với nhau. Vai trò lãnh đạo trong gia đình thường thuộc về một vợ hoặc chồng có ảnh hưởng hơn, biết cách ra quyết định trong trường hợp có vấn đề trong quá trình sống cùng nhau. Thông thường là nam giới, nhưng hiện nay gia đình có cả sự thay đổi về vai trò đến phái nữ và sự bình đẳng của cặp vợ chồng. Trong nó, các truyền thống văn hóa, các đặc điểm cá nhân của mỗi vợ chồng đều đóng một vai trò quan trọng trong việc xác định trạng thái gia đình. Do đó, việc hình thành cấu trúc, phân phối vai trò trong gia đình đều chịu ảnh hưởng sâu sắc từ các thay đổi diễn ra trong cấu trúc xã hội. Việc phân phối các nghĩa vụ trong gia đình liên quan đến các vai trò mà chồng và vợ đảm nhận.

THẢO LUẬN

Sau khi tạo ra gia đình, một quá trình thích nghi lẫn nhau bắt đầu. Và khả năng của con người trong việc thỏa hiệp, dung tha và ứng xử trong các tình huống xung đột rất quan trọng. Những khó khăn phát sinh trong cuộc sống gia đình thường trở thành nguyên nhân gây ra khủng hoảng hôn nhân. Trong một số trường hợp, sự giúp đỡ của một nhà tâm lý là nhu cầu, mong muốn của thanh thiếu niên, tuy nhiên vẫn có

hiều trường hợp các em tự xoay sở. Sự ra đời của một đứa trẻ là một sự kiện quan trọng trong cuộc sống của vợ chồng và chỉ ra việc gia nhập gia đình vào một giai đoạn mới của phát triển. Đây là một thử thách khác đối với vợ chồng. Họ bắt đầu thực hiện các vai trò xã hội mới — mẹ và cha; gia nhập vào một vai trò xã hội mới luôn luôn khó khăn và đòi hỏi sự chuẩn bị.

Trong thời kỳ mang thai, các bậc cha mẹ tương lai dần dần chuẩn bị tâm thế và tương tượng cho những thay đổi xảy ra trong cuộc sống của họ; đồng thời họ cũng chuẩn bị môi trường xung quanh. Họ cần phải thay đổi đời sống đã được thiết lập một cách nghiêm túc. Trong thời kỳ mang thai, vợ chồng bắt đầu hình thành thái độ đối với thai nhi. Ở đây, các yếu tố như mong muốn hoặc không mong muốn của con, cũng như mong muốn của một trong hai phụ huynh muốn có một đứa con của một giới tính cụ thể, là quan trọng. Tất cả điều này ảnh hưởng đến việc nuôi dạy con. Vai trò của cha mẹ là toàn diện và đa chiều. Cha mẹ chịu trách nhiệm lựa chọn vị trí cuộc sống của con. Nhu cầu cung cấp điều kiện cho sự ra đời và phát triển của con đòi hỏi một sự tổ chức lại trong cuộc sống gia đình. Nhưng vai trò của cha mẹ, ngoài việc chăm sóc trẻ em, còn bao gồm việc hình thành tính cách của trẻ, thế giới của suy nghĩ, cảm xúc, khát vọng của nó. Sự phát triển hòa hợp tính cách của trẻ không chỉ liên quan đến sự hiện diện và hoạt động của cha mẹ trong gia đình của mình, mà còn liên quan đến sự nhất quán của các hành động giáo dục của họ. Các phương pháp nuôi dạy và sự không đồng ý trong mối quan hệ giữa cá nhân không cho phép trẻ hiểu và nhận biết điều gì là tốt và điều gì là xấu. Hơn nữa, khi sự đồng thuận của phụ huynh bị phát vỡ, mâu thuẫn gia đình xuất hiện, những người gần gũi nhất với trẻ cãi nhau và nghiêm trọng hơn là trẻ nghe thấy, nhận thấy điều đó sẽ ảnh hưởng đến sự phát triển bình thường của trẻ. Do đó, nó là nguyên nhân dẫn đến sự lo lắng, nỗi sợ và thậm chí các triệu chứng thần kinh của trẻ. Mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình rất quan trọng đối với trẻ. Và đặc biệt quan trọng là cách người lớn hiểu và phản ứng với nó. Tính

chất của thái độ cảm xúc của cha mẹ đối với con có thể được gọi là vị trí của cha mẹ. Điều này là một trong những yếu tố quan trọng nhất định hình tính cách của trẻ.

Cha mẹ nên làm gì để tạo ảnh hưởng tích cực đến sự hình thành cá tính của trẻ ?

Phương pháp tốt nhất là cha mẹ tạo nên sự hài hòa, tự do, tập trung vào tâm hồn và tinh thần của trẻ, tập trung vào những nhu cầu thực sự của mình. Đó nên là một phương pháp dựa trên sự độc lập nhất định, là sự hỗ trợ và trao quyền lực cho trẻ theo hướng vừa phải nghiêm khắc và kiên nhẫn, không phải là một mệnh lệnh quá mức hoặc một yêu cầu tuân thủ, tuân lệnh. Sự rối loạn trong việc tiếp xúc với trẻ em được biểu hiện dưới một số hình thức đặc trưng, ví dụ như sự quá mức hung ác hoặc mong muốn sửa đổi hành vi của trẻ. Từ khi còn rất nhỏ, sự phát triển đúng đắn của trẻ được thực hiện chủ yếu nhờ sự chăm sóc của cha mẹ. Một đứa trẻ nhỏ học từ bố mẹ của mình cách suy nghĩ, nói, hiểu và kiểm soát phản ứng của mình. Nhờ vào các mô hình cá nhân mà cha mẹ của mình có cho mình, trẻ học cách đối phó với các thành viên khác trong gia đình, người thân, bạn bè: ai để yêu thương, ai để tránh, với ai nên tính toán nhiều hơn hoặc ít hơn, ai để đồng cảm, hoặc khi nào nên kiềm chế phản ứng của mình. Gia đình chuẩn bị cho đứa trẻ cho cuộc sống độc lập trong xã hội tương lai, truyền đạt cho trẻ các giá trị tinh thần, các tiêu chuẩn đạo đức, hành vi, truyền thống và văn hóa của xã hội của mình. Các phương pháp giáo dục chỉ đạo, điều phối của cha mẹ dạy cho trẻ biết thư giãn trong khi học cách kiểm soát hành động và hành vi của mình theo các tiêu chuẩn đạo đức. Trẻ em phát triển một thế giới giá trị. Trong sự phát triển đa chiều này, cha mẹ đóng vai trò rất lớn trong việc giúp đỡ trẻ em với hành vi và mô hình của họ.

Tuy nhiên, một số cha mẹ có thể làm cho nó khó khăn, làm chậm lại, thậm chí làm gián đoạn hành vi của con họ, góp phần vào việc biểu hiện các đặc điểm tính cách bệnh lý trong đó. Được nuôi dưỡng trong một gia đình mà bố mẹ của mình là mô hình cá nhân cho mình, đứa trẻ

nhận được sự giáo dục cho các vai trò xã hội sau này: một phụ nữ hoặc một người đàn ông, một vợ hoặc một chồng, một người mẹ hoặc một người cha. Trẻ em thường được khen ngợi về hành vi phù hợp với giới tính của họ và bị buộc tội về hành vi của giới tính đối lập. Nên xem sự khích lệ, tạo động lực như là cách để tăng tốc quá trình phát triển của cá nhân, làm cho trẻ trở nên thành công hơn so với việc sử dụng hình phạt và lệnh cấm. Tuy nhiên, nếu vẫn có nhu cầu về hình phạt, thì các biện pháp trừng phạt để củng cố việc giáo dục sự ảnh hưởng nên được áp dụng. Tuy nhiên, hình phạt sẽ hiệu quả hơn nếu trẻ em được giải thích một cách dễ hiểu về hành vi phạm tội của mình. Những điều quá nặng nề có thể gây ra nỗi sợ hãi trong trẻ em hoặc khiến anh ta tức giận. Bất kỳ tác động vật lý nào cũng hình thành niềm tin vào một đứa trẻ rằng nếu có điều gì không phù hợp với mình, trẻ cũng sẽ có thể hành động bằng sức mạnh.

Một phương pháp khác cũng là xây dựng lòng tự trọng cho trẻ. Điều này thường xảy ra trong các gia đình nơi đứa trẻ ít được khích thích, với một hệ thống trừng phạt rất nhẹ nhàng. Nó được biết đến trong chính bản thân nó rằng những đứa trẻ không có lòng tự trọng sau này gây ra vấn đề cho bản thân và những người thân yêu của họ. Do đó, cha mẹ từ đầu nên cố gắng tạo ra một lòng tự trọng đáng giá trong con của mình. Ở đây chúng ta cần một hệ thống phạt và khen ngợi linh hoạt. Sự ngưỡng mộ và khen

ngợi được loại trừ trước mặt đứa trẻ, quà tặng vì những gì anh ta đã làm được ít khi được trao, hình phạt cực đoan không được áp dụng. Ngoài lòng tự trọng, cha mẹ cũng xác định mức độ yêu cầu của đứa trẻ - điều gì anh ta đòi hỏi trong các hoạt động và mối quan hệ của mình. Trẻ em với những hoài bão cao, lòng tự trọng cao và động lực tham vọng chỉ tin vào thành công, và trong trường hợp thất bại họ có thể chịu tổn thương tâm lý nghiêm trọng. Trẻ em với mức độ yêu cầu thấp và tự trọng thấp không yêu cầu nhiều ở tương lai hoặc hiện tại. Họ không đặt mục tiêu cao cho những người tiền nhiệm của họ và liên tục hoài nghi vào khả năng của mình, nhanh chóng vượt qua thất bại, nhưng đồng thời họ thường đạt được nhiều thành công.

KẾT LUẬN

Hành vi của đứa trẻ phụ thuộc nhiều vào việc nuôi dạy trong gia đình. Ví dụ, trẻ mầm non thường nhìn vào bản thân mình qua con mắt của người lớn. Do đó, một thái độ tích cực hoặc tiêu cực đối với trẻ bởi một người lớn tạo nên lòng tự trọng của anh ta. Trẻ em có tự trọng thấp cảm thấy không hài lòng với bản thân mình. Điều này xảy ra trong các gia đình nơi cha mẹ thường chỉ trích hoặc đặt quá nhiều nhiệm vụ cho con. Ngoài ra, một đứa trẻ nhìn thấy cha mẹ của mình không đồng ý thường đổ lỗi cho chính mình về điều này và kết quả là lòng tự trọng lại bị đánh giá thấp. Đứa trẻ như vậy cảm thấy rằng chúng không phù hợp với mong muốn của cha mẹ mình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Abdusmatova Sh.S. Burkhanova M. B. (2020). Features Of The Relationship Of Parents With Many Children In The Family. Oriental Art And Culture.

Đặng Thị Minh Châu, (2018), Giáo dục gia đình trong thời đại mới» - Tạp chí Giáo dục, Số 1, 2018

Nguyễn Văn Cương (2020), “Những vấn đề về giáo dục gia đình ở Việt Nam hiện nay” - Tạp chí Khoa học & Công nghệ, Số 3, 2020

Hoàng Thị Kim Dung (2019), “Những thách thức và giải pháp trong giáo dục gia đình tại Việt Nam” - Báo cáo nghiên cứu của Viện Phát triển Giáo dục Việt Nam, 2019

Nguyễn Thị Hà (2018), Vai trò của cha mẹ trong giáo dục gia đình: Thực trạng và giải pháp” - Báo cáo nghiên cứu của Viện Khoa học Xã hội Việt Nam, 2018.

Trần Thị Thu Hằng (2017), Mô hình giáo dục gia đình hiện đại ở Việt Nam” - Luận văn Thạc sĩ Giáo dục, Đại học Sư phạm Hà Nội.

Nguyễn Thị Thu Hương (2019), Giáo dục gia đình: Một số vấn đề cần quan tâm” - Tạp chí Gia đình & Xã hội, Số 6, 2019.